

**ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И
СТРУЧНА СЛУЖБА ВАЉЕВО**

**Бирчанинова 128 А, 014/3519-390, 3519-391
e-mail: pssvaljevo@open.telekom.rs**

**Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
Сектор за рурални развој
www.psss.rs**

**АКТУЕЛНИ САВЕТИ ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ЗА МЕСЕЦ
АВГУСТ**

Билтен бр. 8

ЛАКТАЦИЈА КРАВА – др Радосав Вујић

***КЛИМАТСКИ УСЛОВИ ЗА ГАЈЕЊЕ ЛЕШНИКА У КОЛУБАРСКОГ ОКРУГА – дипл.
инг. Драгољуб Драгољуб***

ЂУБРЕЊЕ ЗЕМЉИШТЕ – дипл. инг. Светлана Јеринић

СЕТВА ЛУЦЕРКЕ – дипл. инг. Снежана Стојковић-Јевтић

Ваљево, 25.08.2013. година

Тираж:
350 примерака

ЛАКТАЦИЈА КРАВА

Под лактацијом се подразумева период лучења млека из млечне жлезде између два тељења, односно између тељења до засушења крава. Она у просеку траје 305 до 310 дана, тј. око 10 месеци. Преостала два месеца у години представљају период засушења. Лактација у крава може се поделити у 4 фазе. Првих 10 недеља је тзв. асцедентна фаза. У овом периоду млечност достиже свој максимум. Следећих 10 недеља производња опада, а исхрана достиже свој максимум. Овај период представља почетак лактације.

Наредне 24 недеље представљају десцедентну фазу, када се постепено смањује млечност и апетит, а расте и телесна маса крава.

Степен одржавања млечности назива се перзистенција лактације.

Умањење количине млека је на нивоу од 95% млечности из претходног месеца. Уколико позитивним мерама подигнемо дневну млечност за 1 литар, тиме ћемо производњу млека за целу лактацију повећати за око 200 литара.

Стадијум лактације и старост крава представљају факторе због којих варира количина и састав млека.

Количина масти и протеина у млеку мења се супротно од количине произведеног млека. Старост крава изазива смањење производње млека. Мишљења су да прве четири лактације представљају око $\frac{3}{4}$ свих лактација и да састав млека врло мало варира. Маст се смањује за 0.1%, а протеина за око 0.6% по лактацији.

Телесна маса крава такође утиче на млечност. Тако краве које су два пута теже дају за око 70% висе млека.

Време засушења крава треба да траје најмање 6 -8 недеља. Краве или дуже засушење може значајно умањити млечност.

Микроорганизми у млеку:

При луцењу млека из секреторних ћелија у алвеоле, код здравог вимена, млеко је стерилно. У млеководним каналима и доњем делу вимена млеко се може контаминирати бактеријама које се често налазе у вимену. Микроорганизми који се налазе у вимену доспевају кроз сисне канале. Бактерицидним дејством ткива и млека велики број ових микроорганизама угине. Млеко које садржи само микрофлору из унутрашњости вимена сматра се асептичним. У 1 мл таквог млека налази се од неколико стотина до неколико хиљада микроорганизама.

Прва два млаза млека имају 10- 250 пута висе микроорганизама него последњи млазеви млека. Број бактерија у млеку у првим млазевима креће се од 2 000 – 35 000 у 1 мл млека. Ово се објашњава чињеницом сталног контакта вименог канала са спољашњом средином, као и заостајањем количине млека из претходне музе. У процесу производње млеко је могуће контаминирати путем:

- Путем стајског ваздуха
- Опреме
- Музног апарата
- Музне животиње
- Цовек - музач

- Воде
- Инсектима

Стајски ваздух је носилац великог броја честица прашине. Изложен је дејству светлости и топлоте, те из тог разлога велики број микроорганизама угине и само мали број дође у млеко. Број микроорганизама у ваздуху зависи од хигијене стајског простора, као и обављања операције чишћења, исхране и постављања простирке знатно пре муже.

Опрема може да буде значајан извор микроорганизама. Слабо опране музалице, цецилице, канте, расхладни уређаји могу да буду значајни извори загађења млека. Најчешће се ради о остацима воде која у себи садржи остатке млека и као таква представља одличну подлогу за развој микроорганизама.

Музни апарат је велики загађивач млека, ако се не примењују правилне хигијенско-санитарне мере. Поређење машинске и ручне муже указују на већу загађеност млека добијеног применом машинске муже (2-40 пута више). Главни извори загађена млека из апарата за мужу су сисне чаше и млеководне цеви.

Музне животиње: уколико нису хигијенски одржаване могу бити извор микроорганизама.

1 г балеге садржи до неколико десетина милијарди бактерија.

Музац је извор контаминације при мужи и обради млека. Он може да буде неодговарајуће хигијенски припремљен за послове муже, али и болестан и клицоноша.

Вода може бити извор загађења млека ако је бактериолошки неисправна. И то се пре свега односи на заосталу количину воде после прања и испирања опреме.

Инсекти нарочито муве могу да буду преносиоци различитих микроорганизама. Најприметније су трулежне бактерије из разних фекалних извора.

Најбоље решење за добијање хигијенски исправног млека је машинска муза у затвореном систему уз примену хлађења и транспорта у цистернама до млекарне.

Др Радосав Вујић

КЛИМАТСКИ УСЛОВИ ЗА ГАЈЕЊЕ ЛЕШНИКА У КОЛУБАРСКОМ ОКРУГУ

Гајење лешника у нашем крају је новијег датума. Први већи засади ове воћне врсте подигнути су крајем прошлог века. Од тада до данашњег дана уз једну дозу опрезности и неповерења у леску, засади се подижу широм нашег округа скромно и споро.

Иницијатор подизања првих засада био је покојни професор др. Милован Кораћ из Новог Сад. Ширење ове културе ишло је споро јер су се произвођачи плашили неуспеха у овој производњи због тога што је ово нова култура на овим просторима а о њеној производњи и уопште о гајењу мало су знали. Проблеми који су били присутни страх од пласмана плодова, бербе, сакупљања, крцања, веверица итд. За све ове проблеме данас су нађена решења и нема потребе плашити се ове производње.

Сви подигнути засади уз пуну примену агротехнике уредно и обилно рађају а принос углавном покрива улагања а висока цена плода остварује и остатак дохотка.

У последње време овде су присутни и ино партнери који су заинтересовани за већу и масовнију производњу лешника уз веома високу гарантовану цену произведеног плода.

Ово све указује да треба озбиљније рачунати на лешник и уз чврсте уговоре са инопартнерима ићи у сигурну и масовну производњу где год има услова за гајење у Колубарском округу.

Због присуства купаца из иностранства све постојеће засаде треба санирати уз обавезну консултацију стручњака из ове области. И код подизања нових засада не радити ништа без консултација са људима који се разумеју у ову проблематику.

Да би свака воћарска производња била успешна у појединим рејонима па и производња лешника веома је битно знати климатске чиниоце који могу позитивно или негативно утицати на сваку воћарску производњу.

Зато ћемо се у најкраћим цртама осврнути на климатске чиниоце који могу имати позитиван или негативан утицај на успевање леске. Од климатских чинилаца на ову производњу утицај имају температура, светлост, вода и ветар. О њима ћемо укратко рећи и њиховом значају за гајење леске.

Температура

Знамо сви да леска прва цвета некад у фебруару а некад и пре, кад имамо често ниских температура, но леска замеће и доноси плод јер је отпорнија од многих воћних врста на ниске температуре. Воћке су најосетљивије на ниске температуре у току цветања и оплодње али полен леске рано клија најчешће топлих дана фебруара а оплодњу врши у затвореном женском пупољку (у родном пупољку) тек у мају те му је отпорност на ниске температуре висока. Жигови тучка који су црвенкасте боје развијају се и прихватају полен, који клија у плоднику а жигови измрзавају или се сасушују јер су функцију завршили. Из тих разлога леска има широк дијапазон успевања па јој ниске температуре нису толико значајне. Довољно је пар лепих дана у току зиме да леска исцвета и полен исклија и уђе у родни пупољак и да леска роди иако је рано цветала, скоро сваке године.

Светлост

Леска је светлољубива биљка али може успевати и у засени. Због ове особине лесци треба приликом заснивања дати довољно животног простора и светлости у одређивању оптималног размака садње. Одредити такав размак садње да на 1 хектар стане 500 биљака. Ако је леска недовољно осветљена круна се издужује и формира се мање цветних пупољака. Због повећаног осунчавања леска веома добре резултате даје поред већих водених површина а и због повећане релативне влажности ваздуха.

Вода

Вода је неопходна за физиолошке и биохемијске процесе у ткивима. Без воде нема живота, она је неопходни чинилац фотосинтези, одржава тургор ћелија, регулише температуру ткива транспирацијом, има важну улогу при преносу минералних и органских једињења кроз биљку. Због тога се недостатак и вишак воде како у земљишту тако и у ваздуху неповољно одражава на раст и родност леске. Ако је мањак влаге у земљишту израженији раст младара је успорен, оплодња и заметање плодова је слабија, успорен је пораст плодова који превремено опадају, слабо је формирање и диференцирање цветних заметака итд. Ако је суша нарочито у јуну плодови су ситнији а ако је суша у августу онда је низак рандман језгре. Ако у земљишту нема довољно воде смањује се

интензитет фотосинтезе а воћке су са мало резервних органских материја, неотпорне су на нападе паразита и пре страдају од зимских мразева.

Из наведених разлога не препоручује се подизање и заснивање засада без обезбеђења довољних количина воде у критичним фазама развоја биљке. Наводњавањем треба да се обезбеди 250 – 300 мм водених талога по 1 м² површине.

Засаде леске не подизати на забареним земљиштима јер може доћи до угушивања корена и сушења целих биљака. Леска одлично успева на обалама река и потока и у њиховој близини даје одличне резултате. Леска воли где поток жубори.

Ветар

Обзиром да се леска опрашује анемофилно тј. посредством ветра, чести поветарци у току цветања су корисни. На промајним локацијама где су чешћа струјања ветра ређа су гљивична и друга обољења. Суви ветрови нису добри у току цветања јер суше жиг тучка. Приликом подизања засада изабрати проветрене и осунчане парцеле да би се повећао успех у производњи.

За успешну производњу лешника пре подизања засада сви ови чиниоци морају се темељно анализирати како би успех у производњи био загарантован.

Дипл. инг. Драгољуб Драгојловић

ЂУБРЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

Ђубрење је једна од најважнијих агротехичких мера у биљној производњи. У односу на друге агротехничке мере и више од 50 % утиче на повећања приноса биљака. Такође, то је и веома скупа мера. Трошкови ђубрења у укупним трошковима производње учествују са 30 %. Због свега тога наведеног, ђубрењу се мора посветити велика пажња.

У пракси ђубрење се често обавља напамет, односно без претходно урађених агрохемијских анализа земљишта. Произвођачи најчешће уносе недовољне или прекомерне количине ђубрива, односно биљних хранива. Такво нерационално ђубрење има низ негативних последица, које се најчешће огледају у смањењу приноса гајених биљака и погоршању квалитета добијених производа. Нерационално ђубрење штетно је и са аспекта заштите животне средине и рентабилности саме производње. Неусвојена хранива од стране биљака испирају се у дубље слојеве загађујући земљиште, а могу довести до загађења и подземних вода и површинских водотокова. Уношењем већих количина ђубрива од оних потребних гајеним биљкама повећавају се трошкови производње, а без повећања приноса.

Зато пре заснивања било које биљне производње потребно је урадити агрохемијску анализу земљишта на најважније параметре плодности земљишта, а то су киселост земљишта, садржај органске материје и садржај лакоприступачног фосфора и калијума. На основу добијених резултата, потреба гајених биљака и планираних приноса стручна служба прави препоруку за ђубрење.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије чини напоре како би се већа пажња посветила заштити и очувању земљишта. Закон о пољопривредном земљишту из 2009. године обавезује све власнике и кориснике

пољопривредног земљишта да сваке пете године обављају контролу плодности земљишта у циљу рационалног ђубрења и уношења потребне количине хранива. Земљиште се сматра општим добром, не власништвом појединца, и наредним генерацијама мора се оставити у повољном стању плодности.

Ове године Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава као услов за стицање пасивног статуса газдинства је и невршење сваке пете године, а по потреби и чешће, контроле плодности земљишта. Уколико газдинство стекне пасиван статус по овом услову, у периоду од две године неће бити у могућности да користи подстицајна средства од стране Министарства пољопривреде.

Уредбом о заштити, коришћењу и уређењу пољопривредног земљишта за 2013. годину сва регистрована пољопривредна газдинства која имају статус комерцијалних, имају право на бесплатне агрохемијске анализе земљишта, и то за највише десет узорака.

Дипл. инг. Светлана Јеринић

СЕТВА ЛУЦЕРКЕ

Луцерка је најважнија крмна биљка у нашој земљи. Висок продуктивни потенцијал, одличан квалитет, висок садржај протеина, отпорност на сушу и зиму, способност азотофиксације, могућност употребе за исхрану скоро свих врста стоке и то на различите начине, затим могућност потпуне механизације процеса производње сврстава луцерку на место најистакнутије крмне културе.

Због свега напред изнетог, веома је важно луцерку посејати на време. У нашој земљи луцерка се може сејати током целе године, али два најважнија рока сетве су у пролеће и јесен. Пролећном сетвом се постиже бољи склоп и већа поседнутост површине. Јесења сетва даје задовољавајуће резултате само ако падне довољно кише у то време. Ако падавине дођу касније, биљке ничу касно и улазе неразвијене у зиму те голомразица од -6 може у великој мери да их оштети или потпуно уништи.

Употреба оптималне количине семена при сетви луцерке је једна од најважнијих агротехничких мера. Препорука је да се сетва обави са 13-18 кг/ха семена, јер ницање само 50% семена задовољава одговарајући склоп.

Кад је дубина сетве у питању, досадашњи резултати и бројна истраживања показују да сетва луцерке не сме бити дубља од 2 цм. Дубља сетва смањује % клијавости семена луцерке тако да на дубини 2 цм клијавост је 90 % на 4 цм 73 % а на 6 цм око 60 %.

Нега усева луцерке

У почетним фазама развоја најбитније је одржавати растресит површински слој да би луцерка лакше никла.

На већини земљишта луцерка је угрожена од корова, нарочито на новозаснованим луцериштима у првој години живота. Посебно критичан период за луцерку је од фазе ницања до првог откоса. Уништавање корова у луцерки се може обавити механичким и хемијским мерама.

Наводњавање је врло важна мера којом се обезбеђује пун принос луцерке на плодним земљиштима. Наводњавање повећава принос луцерке од 80-110 % те ову меру неге при гајењу луцерке треба обавезно користити.

Дипл. инг. Снежана Стојковић-Јевтић
